

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนคาทอลิก ในสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี
2. สารสำคัญหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544
 - 2.1 หลักการและแนวคิดของหลักสูตร
 - 2.2 จุดหมายของหลักสูตร
 - 2.3 โครงสร้าง/เนื้อหาสาระของหลักสูตร
 - 2.4 แนวการจัดการศึกษา
 - 2.5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
3. การจัดการเรียน การสอน ตามหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
 - 3.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน
 - 3.3 ด้านพัฒนาสื่อการเรียนรู้
 - 3.4 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
 - 3.5 ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
 - 3.5 ด้านการวัดประเมินผลผู้เรียน
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

สภาพทั่วไปของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ซึ่งใช้อักษรย่อ “รสง.” เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา มีคณะบาทหลวงเป็นผู้บริหาร ตั้งแต่แรกเริ่ม โรงเรียนเหล่านี้มีอยู่คู่กับวัดคาทอลิกเพื่อให้การศึกษาอบรมกุลบุตร กุลธิดา ให้เป็นคนดีมีความรู้ และคุณธรรม การบริหารงานโรงเรียนของโรงเรียนแต่ละโรงมีความเป็นอิสระ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2526 ผู้บริหารระดับสูง

ของสภามณฑลและผู้บริหาร โรงเรียนได้มีความคิดที่จะรวมกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในงานด้านต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านวิชาการ ด้านระเบียบ ด้านเอกลักษณ์ของโรงเรียนคาทอลิก ฯลฯ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการกำหนดนโยบายหลัก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน ในการนี้ได้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภามณฑลจันทบุรี บริหารงานโดยบุคคลหลายฝ่ายบริหารในรูปคณะกรรมการ โดยมีฆ่านายกเทียบชัย สมานจิต เป็นเจ้าของ บาทหลวงเป็นผู้รับใบอนุญาตและผู้จัดการ ภคินีคณะรักกางเขน ณ จันทบุรี เป็นครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และคณะครูเป็นผู้ช่วยในฝ่ายต่าง ๆ

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสภามณฑลจันทบุรี ประกอบด้วยโรงเรียนในระดับชั้นปฐมวัย-ประถม และระดับชั้นปฐมวัย-มัธยมปลาย จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนคาราสุมุท อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี
2. โรงเรียนปัญจทรัพย์ ซอยโชคชัยร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ
3. โรงเรียนปริษานุศาสน์ อ.เมือง จ.ชลบุรี
4. โรงเรียนวัฒนานุศาสน์ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี
5. โรงเรียนประชาสงเคราะห์ อ.พานทอง จ.ชลบุรี
6. โรงเรียนศรีฤทัย อ.บด จ.จันทบุรี
7. โรงเรียนคาราจารัส อ.บางคล้า จ.ฉะเชิงเทรา
8. โรงเรียนคริสตสงเคราะห์ อ.องครักษ์ จ.นครนายก
9. โรงเรียนเทวรักษ์ อ.ศรีมโหสถ จ.ปราจีนบุรี
10. โรงเรียนสันติภาพ อ.เมือง จ.ฉะเชิงเทรา
11. โรงเรียนคาราสุมุท สระแก้ว อ.เมือง จ.สระแก้ว

โรงเรียนก่อนปฐมวัย และปฐมวัยจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนอนุบาล โสธพัฒนา เมืองพัทยา จ.ชลบุรี
2. มารีเยนอสเซอร์ อ.เมือง จ.จันทบุรี
3. ขอแซฟพิทักษ์นอสเซอร์ อ.เมือง จ.จันทบุรี
4. โรงเรียนอนุบาลประชาสงเคราะห์ อ.พานทอง จ. ชลบุรี
5. โรงเรียนอนุบาลคริสตสงเคราะห์ อ. องครักษ์ จ. นครนายก

โรงเรียนดังกล่าวบริหารงานโดยบาทหลวงของสภามณฑลจันทบุรี และภคินีคณะรักกางเขน ณ จันทบุรี โดยยึดหลักนโยบายในการบริหารของสมาคมสภาการศึกษาคาทอลิก

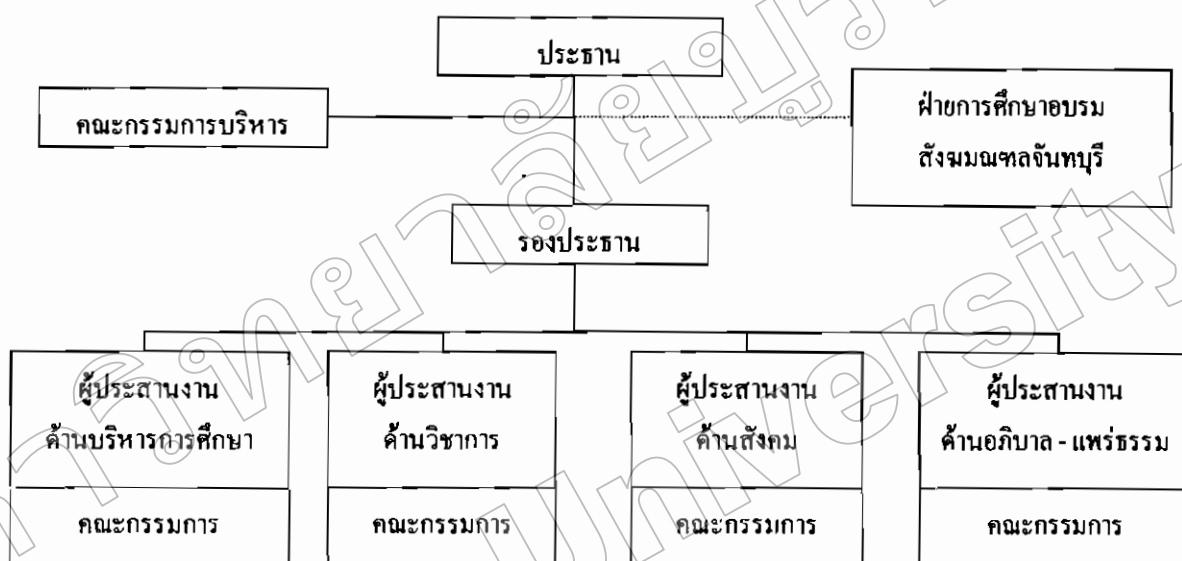
แห่งประเทศไทย ซึ่งการบริหารงานของโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี โดยรวมมีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ใช้ชื่อย่อว่า “คณะกรรมการ รสจ.” และคณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ประกอบด้วย ผู้ดำรงตำแหน่งผู้แทนผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และครูใหญ่ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ทุกโรงเรียนเป็นคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง ส่วนคณะกรรมการบริหารคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ได้มาจากการคัดเลือกและเลือกตั้งจากคณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ซึ่งมี 7 ท่านประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. เร่งรัดและติดตามให้การดำเนินงาน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี
2. ประสานงาน ประสานใจ และประสานความคิดระหว่างสมาชิกในการดำเนินงาน ให้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี
3. รับพิจารณาเรื่องราว ข้อเสนอเรื่องราวต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่สมาชิก ในการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดี
4. จัดประชุมตามระเบียบของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ดำเนินงาน กองทุนโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ตามระเบียบการของกองทุนในการบริหารงาน ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ได้จัดแบ่งการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย
 - 4.1 ด้านบริหารการศึกษา
 - 4.2 ด้านวิชาการ
 - 4.3 ด้านสังคม
 - 4.3 ด้านอภิบาลและแพร่ธรรม

ส่วนการบริหารงานโรงเรียน ของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีผู้แทนรับใบอนุญาต ผู้จัดการและครูใหญ่ร่วมกันบริหารงานในตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดของโรงเรียน และมีการเลือกตั้งบุคลากรครูภายในโรงเรียน ร่วมบริหารงานในตำแหน่งผู้ช่วยครูใหญ่ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายธุรการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายบริการ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายปกครอง โดยยึดหลักของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, 2544, หน้า 1-3)

โครงสร้างการบริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

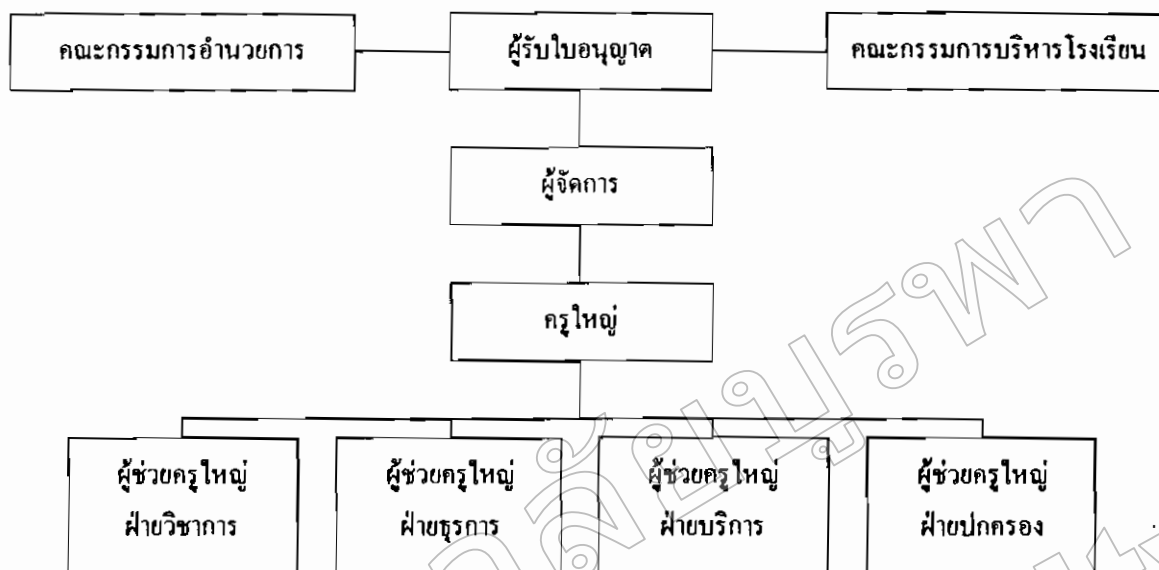
จากการบริหารงานของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรีดังกล่าวจึงมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานเป็น 2 ระดับคือ ระดับคณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี และระดับโรงเรียนของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี (โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, 2544, หน้า 4) โดยมีโครงสร้างดังนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานคณะกรรมการโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

การกำหนด โครงสร้างการบริหารงานตามแผนภูมิของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ

1. เพื่อสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน
2. เพื่อแก้ไขปัญหา ดำเนินงานร่วมกันในการสร้างสรรค์ และช่วยเหลือกันแก้ปัญหา
3. เพื่อพัฒนาและยกระดับการศึกษาของโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี
4. เพื่อส่งเสริมคุณธรรม และหลักธรรมทางศาสนา
5. เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานระหว่างสมาชิกและหน่วยงานอื่น ๆ

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

จากโครงสร้างการบริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรีตามแผนภูมิ เป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหาร ให้การบริหารเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง บุคลากรครูได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานตามบทบาทหน้าที่ของตน และลดปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงบุคลากรบริหารระดับสูงของสังฆมณฑลจันทบุรีที่มีวาระในการโยกย้ายหน้าที่ และทำให้เกิดเอกภาพและความเป็นหนึ่งเดียวในการบริหารงาน (โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, 2544, หน้า 5)

ปรัชญา นโยบาย มาตรการการบริหาร โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี
โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีปรัชญาในการบริหารจัดการศึกษาว่า
"การศึกษาพัฒนาชีวิต"

การศึกษา คือ การพัฒนาคนทั้งครบ (Personal Wholistic Development) ร่างกาย จิตใจ
สติปัญญา อารมณ์และสังคมเพื่อจะได้เป็นคนบริบูรณ์

ชีวิต คือ การรู้จักความจริง และรักความดี เพื่อบรรลุถึงสันติสุขและความเจริญอันถาวร
สัมพันธภาพระหว่างชีวิตกับความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรมกับพระวรสาร ความรู้กับคุณธรรม
เป็นจิตสำนึกของมนุษย์ทุกคนและมีคติพจน์ในการบริหารงานว่า "ความรู้ คู่คุณธรรม นำวินัย" โดย
มีความหมายดังนี้ ความรู้ คู่คุณธรรม เป็นการเน้นให้เห็นเป้าหมายสำคัญ 2 ประการในการจัดการ
เรียน การสอนซึ่งต้องให้ความสำคัญควบคู่กันไป เพื่อพัฒนานักเรียนให้ทั้ง เก่งดี ฉลาดและซื่อสัตย์
ส่วนคำว่า นำวินัยนั้นเป็นการเน้นให้เห็นความสำคัญของระเบียบวินัย ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง
และสังคม เป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนจนเป็นนิสัย และเป็นเอกลักษณ์ประจำตน

จากปรัชญาและคติพจน์ ได้นำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารงานโดยกำหนดนโยบายและมาตรการทั้ง 4 ด้านขึ้นดังนี้

นโยบายและมาตรการที่ใช้ในการบริหารงานโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี การบริหารงานโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีแนวนโยบายและมาตรการโดยรวมดังนี้

ด้านบริหารการศึกษา

1. เร่งรัดให้พัฒนาระบบการบริหารงาน มีโครงสร้างการบริหารบุคลากรที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพมีเอกภาพด้านความคิด และการร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2. ส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการพัฒนาบุคลากร ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนางาน ตลอดจนประเมิน และติดตามอย่างต่อเนื่อง

3. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งภายในสถาบัน และหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนาการศึกษา

มาตรการ

1. ให้ผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร และปฏิบัติตามแผนงาน โดยมุ่งเน้นให้ครอบคลุมบุคลากรทุกระดับ

2. เร่งรัดให้บุคลากรได้มีโอกาสรับการศึกษอบรม ดูงาน และเพิ่มพูนความรู้ ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานความสามารถและความรับผิดชอบ

3. เร่งรัดปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

4. เร่งรัดให้มีการวิเคราะห์ ประเมิน และติดตามประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา

แผนงานด้านบริหารการศึกษา

1. แผนงานพัฒนาและจัดระบบการบริหารงาน

2. แผนงานพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม (4 ฝ่าย)

3. แผนงานติดตามประเมินผล

4. แผนงานพัฒนาคุณภาพและระดับมาตรฐานการศึกษา

ด้านงานวิชาการ

1. เร่งรัดให้มีพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ

2. ส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ สนับสนุนงานการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เน้นการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านวิชาการ และวิทยาการ ให้รวมถึงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

มาตรการ

1. ศึกษา วิเคราะห์ และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เตรียมความพร้อมของบุคลากรให้มีความรู้ ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน การวัดผลประเมินอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จัดระบบการสรรหาบุคลากรและส่งเสริม ให้เกิดการพัฒนาด้านวิชาการอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

4. จัดระบบการติดตามผล ประเมินผลทางด้านวิชาการ การเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

5. จัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาเครือข่ายงานเทคโนโลยีสารสนเทศทางด้านวิชาการ ประสานสัมพันธ์กับสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แผนงานด้านวิชาการ

1. แผนงานพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการ

2. แผนงานบริหารวิชาการให้สอดคล้องกับหลักสูตร

3. แผนงานบริหารและพัฒนาศูนย์วิชาการ รสจ.

4. แผนงานพัฒนาและจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการ

ด้านสังคม

1. เร่งรัดบุคลากรให้มีความรู้ และสำนึกถึงสิทธิหน้าที่ เคารพกฎหมายมีความรับผิดชอบ

2. สร้างสรรค์สังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันให้มีสันติสุข

3. มุ่งเน้นคุณค่าความภาคภูมิใจต่อศิลาปะ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ตลอดจนเสริมสร้างและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

4. ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรด้านพฤติกรรม และกิจกรรมอันดีงามของสังคม ร่วมกับสถาบันครอบครัว ศาสนา และชุมชนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมค่านิยม กล้ายืนหยัดความจริงและความถูกต้อง

มาตรการ

1. เร่งรัด สนับสนุนสิทธิ และหน้าที่บุคลากรทุกระดับให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ ขกย่องคุณงามความดี และบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียน

2. จัดทำแผนโครงการและกิจกรรมเผยแพร่ บำรุงรักษา คุณค่าศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้สะอาด สวยงาม และการรู้จักใช้อย่างประหยัด และ คุ่มค่า

3. เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรู้ รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ติดตามความเคลื่อนไหว ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม มีจุดยืน รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี และถูกต้อง

4. สอดส่อง ดูแล ชี้นำและป้องกันภัยอันตรายต่อชีวิต และทรัพย์สินของโรงเรียน บุคลากร และชุมชน

แผนงานด้านสังคม

1. แผนงานด้านความสัมพันธ์บ้าน วัด และ โรงเรียน

2. แผนงานเรื่องสิทธิหน้าที่ของบุคลากร

3. แผนงานป้องกันอันตรายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน

4. แผนงานอนุรักษ์ ป้องกัน รักษาสิ่งแวดล้อม

5. แผนงานบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมไทย

ด้านงานอภิบาลและแพร่ธรรม

1. เร่งรัดให้สถานศึกษาเป็นสนามงานแพร่ธรรม และพัฒนาการดำเนินงานด้านอภิบาล

2. ส่งเสริมให้บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่ถูกต้อง โดยอาศัยหลักธรรมทางศาสนาเป็นสาระสำคัญ

3. มุ่งเน้นบุคลากรอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล ตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงมีต่อผู้อื่น

มาตรการ

1. สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม บนพื้นฐาน จิตคารมณของพระวรสารอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. ส่งเสริมจัดกิจกรรมด้านความซื่อสัตย์ กตัญญู ความรับผิดชอบ ความสะอาด ขยัน การพึ่งตนเองและความมีระเบียบวินัย

3. ส่งเสริมการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรมีความรับผิดชอบต่องานส่วนรวม และให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นพัฒนาและช่วยเหลือสังคมอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

4. การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรจัดตั้งกลุ่มและกิจกรรมทางศาสนา แผนงานด้านอภิบาล แพร์ธรรม

1. แผนงานอภิบาลและแพร์ธรรมในโรงเรียน
2. แผนงานด้านคุณธรรมของบุคลากร
3. แผนงานด้านศาสนสัมพันธ์ในโรงเรียน
4. แผนงานกลุ่มและกิจกรรมทางศาสนา

(โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี, 2544, หน้า 7-10)

วิสัยทัศน์ การกิจ และเป้าหมายในการบริหารงานของโรงเรียนคาทอลิก

สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

วิสัยทัศน์โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มุ่งพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเพื่อพัฒนาคนทั้งครบ ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้วยหลักธรรมทางศาสนา ผู้การเป็นสมาชิกที่ของครอบครัวและสังคม

ภารกิจโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

1. ส่งเสริมให้โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรีมีมาตรฐานการศึกษาโดยใช้ระบบประกันคุณภาพภายในและภายนอก และยกระดับมาตรฐานการศึกษา
2. ส่งเสริมให้มีการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามหลักการ และจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนทั้งครบ
3. เร่งรัดการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยี เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. จัดสวัสดิการที่มีคุณภาพให้แก่บุคลากรทุกระดับ
5. พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรระดับผู้ช่วยครูใหญ่ ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
7. ส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาแก่บุคลากร และผู้เรียน
8. เสริมสร้างค่านิยมที่ดีงามแก่บุคลากรและผู้เรียน โดยเฉพาะคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามของไทย และการดำรงคนในครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข

เป้าหมายโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี

1. โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาทุกโรงเรียน
2. โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา
3. โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการทั้งครบ
4. บุคลากรมีสวัสดิการที่ดี มีขวัญกำลังใจและความผูกพันกับสถาบัน
5. โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. โรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม
7. บุคลากรมีความรู้ และความเข้าใจในการทำงาน และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
8. บุคลากรระดับผู้ช่วยครูใหญ่มีความสามารถบริหารจัดการ ร่วมกับผู้บริหารอย่างเต็มศักยภาพ
9. บุคลากรปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา และเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่น
10. บุคลากรและผู้เรียน เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงามของไทย
11. บุคลากรและผู้เรียน ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
12. บุคลากรและผู้เรียน เคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของชาติ ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก

หลักสูตรการศึกษาของประเทศที่ใช้อยู่ คือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง

พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้ติดตามผลและดำเนินการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรตลอดมา ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนานกว่า 10 ปี มีข้อจำกัดอยู่หลายประการไม่สามารถส่งเสริมให้สังคมไทยก้าวไปสู่สังคมความรู้ได้ทันการณ์ ในเรื่องที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น
2. การจัดหลักสูตรและการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ยังไม่สามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีในภูมิภาค จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้คนไทยมีทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีความคิดสร้างสรรค์
3. การนำหลักสูตรไปใช้ยังไม่สามารถสร้างพื้นฐานในการคิด สร้างวิธีการเรียนรู้ให้คนไทยมีทักษะในการจัดการและทักษะในการดำเนินชีวิต สามารถเผชิญปัญหาสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารและการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่หลากหลายในยุคนวัตกรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคล มีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่นและชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตร

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี

ด้วยวิสัยทัศน์ของรัฐที่เชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างคน สร้างงาน เพื่อช่วยกอบกู้วิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการสร้างชาติให้มั่นคงได้อย่างยั่งยืน เชื่อมมั่นในนโยบายการศึกษาในการสร้างชาติ ปรับโครงสร้างและระบบการศึกษา ยึดหลักการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเสมอภาค ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างคน บูรณาการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้ และเชื่อมั่นในนโยบายการศึกษาเพื่อสร้างงาน สร้างเยาวชนให้มีความรู้คู่กับการทำงาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยอาศัยอำนาจตามความในบทเฉพาะกาล มาตรา 74 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงเห็นสมควรกำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ กล่าวคือ เป็นหลักสูตรแกนกลางที่มีโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น กำหนดจุดหมาย ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ และมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นช่วงชั้นละ 3 ปี จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาจัดทำสาระในรายละเอียดเป็นรายปีหรือรายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ รวมถึงจัดให้สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาค้นคว้าได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา

เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญห จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปฏิสัมพันธ์คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คู่มือครู เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบบทบาทของตนในการพัฒนาตนเองและสังคม

หลักการ เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

197569

371.14
C346.6
๘

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดหมายของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหาและทักษะการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

โครงสร้าง/ เนื้อหาสาระของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ให้สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวปฏิบัติในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา จึงได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานดังนี้

1. ระดับช่วงชั้น

กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ดังนี้

1.1 ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3

1.2 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6

1.3 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

1.4 ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ 3 ช่วงชั้น เนื่องจากในช่วงชั้นที่ 4 ยังไม่ได้ดำเนินการ

2. กลุ่มสาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาอังกฤษ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลุ่ตยู่ท้ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาอังกฤษ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษา ต่างประเทศ อื่น ๆ สามารถเลือกจัดการเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่ จำเป็น ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความ

ถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตัวเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต ภูมิกะหวางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิง พหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้ คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น โครงการ กิจกรรมตามความสนใจ ชุมนุมวิชาการ กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ที่เป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมของแต่ละกลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ

6 มาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดไว้เฉพาะมาตรฐานการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตลอดจนมาตรฐานการเรียนรู้ที่เข้มข้นตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติมได้

5. เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4 - 5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละ ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ช่วงชั้น	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา	
	ช่วงชั้นที่ ๑ (ป.๑-๓)	ช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔-๖)	ช่วงชั้นที่ ๓ (ม.๑-๓)	ช่วงชั้นที่ ๔ (ม.๔-๖)
	การศึกษาภาคบังคับ			
	การศึกษาขั้นพื้นฐาน			
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม				
ภาษาไทย	●	●	●	●
คณิตศาสตร์	●	●	●	●
วิทยาศาสตร์	●	●	●	●
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	●	●	●	●
สุขศึกษาและพลศึกษา	■	■	■	■
ศิลปะ	■	■	■	■
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	■	■	■	■
ภาษาต่างประเทศ	■	■	■	■
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	▲	▲	▲	▲
เวลาเรียน	ประมาณปีละ ๘๐๐-๙,๐๐๐ ชม.	ประมาณปีละ ๘๐๐-๙,๐๐๐ ชม.	ประมาณปีละ ๙,๐๐๐-๑,๒๐๐ ชม.	ไม่น้อยกว่าปีละ ๑,๒๐๐ ชม.

หมายเหตุ

- สาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา
- สาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความเป็นมนุษย์ และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน
- ▲ กิจกรรมที่เสริมสร้างการเรียนรู้จากสาระการเรียนรู้ ๘ กลุ่ม และการพัฒนาตนตามศักยภาพ

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดเวลาเรียนและกลุ่มสาระต่าง ๆ ได้ตามสภาพกลุ่มเป้าหมาย

สำหรับการศึกษานอกระบบ สามารถจัดเวลาเรียนและช่วงชั้นได้ตามระดับการศึกษา

ภาพที่ 4 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม

การจัดหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สำหรับผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมาย

สามารถปรับใช้ได้กับการจัดการศึกษาทุกรูปแบบ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตาม ธรรมชาติ

ในส่วนของการจัดการศึกษาปฐมวัย กำหนดให้มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็น การเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเสริมพัฒนาการและเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สถานศึกษานำไปใช้จัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษานั้น กำหนดโครงสร้างที่เป็นสาระการเรียนรู้ จำนวนเวลาอย่างกว้าง ๆ มาตรฐานการ เรียนรู้ที่แสดงคุณภาพผู้เรียน เมื่อเรียนจบ 12 ปี และเมื่อจบการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น ของสาระการ เรียนรู้แต่ละกลุ่ม สถานศึกษาต้องนำโครงสร้างดังกล่าวนี้ไปจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดย คำนึงถึงสภาพปัญหา ความพร้อม เอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาใหม่ ๆ รายวิชาที่มีความเข้มข้นอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเลือกสาระการเรียนรู้จาก 8 กลุ่ม ในช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้ หรือรายวิชานั้น ๆ ด้วย สำหรับช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 นั้น ยังไม่ควรให้เลือกเรียนรายวิชาที่เข้มข้น ควรเรียน เฉพาะรายวิชาพื้นฐานก่อน

สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มในทุกชั้น ให้เหมาะสมกับ ธรรมชาติ การเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน โดยในช่วงการศึกษาภาคบังคับ คือ ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จัดหลักสูตรเป็นรายปี และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดเป็น หน่วยกิต ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรก ของการศึกษาภาคบังคับ หลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 เป็นช่วงสุดท้ายของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นให้ ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนา บุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะใน การดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถ

เสริมสร้างสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะเฉพาะด้าน มุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้า และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาคนและประเทศตามบทบาทของคน สามารถเป็นผู้นำและผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ

ลักษณะหลักสูตรในช่วงชั้นนี้จัดเป็นหน่วยกิตเพื่อให้มีความยืดหยุ่นในการจัดแผนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ของผู้เรียนแต่ละคนทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ

การจัดเวลาเรียน

ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมในแต่ละชั้นปี ทั้งการจัดเวลาเรียน ในสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และรายวิชาที่สถานศึกษา จัดทำเพิ่มเติม รวมทั้งต้องจัดให้มีเวลาสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียนตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ให้สถานศึกษาจัดเวลาเรียนเป็น รายปี โดยมีเวลาเรียนวันละประมาณ 4-6 ชั่วโมง ช่วงชั้นนี้เป็นช่วงชั้นแรกของการศึกษาขั้นพื้นฐาน เด็กจำเป็นต้องพัฒนาทักษะพื้นฐานที่จำเป็น เพื่อช่วยให้สามารถเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ๆ ได้รวดเร็วขึ้น ทักษะเหล่านี้ ได้แก่ ภาษาไทยด้านการอ่านและการเขียน และทักษะคณิตศาสตร์ ดังนั้น การฝึกทักษะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ จึงควรใช้เวลาประมาณร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในแต่ละสัปดาห์ ส่วนเวลาที่เหลือก็ใช้สอนให้ครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดเวลาเรียนในกลุ่มภาษาไทย และคณิตศาสตร์ อาจใช้เวลาลดลง เหลือประมาณร้อยละ 40 ของเวลาเรียนในแต่ละสัปดาห์ โดยให้เวลากับกลุ่มวิทยาศาสตร์มากขึ้น สำหรับการเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ แม้เวลาเรียนจะลดลง ยังคงต้องฝึกฝน ทบทวนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาจะมีเวลาอย่างเพียงพอให้เด็กมีโอกาสนเล่น ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยต้องจัดเวลาเรียนในแต่ละกลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณร้อยละ 20 ส่วนเวลาที่เหลือสถานศึกษาสามารถจัดกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามความเหมาะสม

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายปี มีเวลาเรียนประมาณวันละ 5-6 ชั่วโมง การกำหนดเวลาเรียน สำหรับ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม ควรให้สัดส่วน

ใกล้เคียงกัน แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ยังคงมีความสำคัญ ควรจัดเวลาเรียนให้มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ สำหรับผู้เรียน ที่มีความประสงค์จะศึกษาต่อ และจัดรายวิชาอาชีพหรือโครงการอาชีพสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถที่จะออกไปสู่โลกอาชีพ

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 ให้จัดเวลาเรียนเป็นรายภาค โดยให้ค่าน้ำหนักของรายวิชาที่เรียนเป็นหน่วยกิต ใช้เกณฑ์ 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่าน้ำหนักวิชา 1 หน่วยกิต และมีเวลาเรียนประมาณวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง การจัดเวลาและสาระการเรียนรู้ในช่วงชั้นนี้เป็นการเริ่มเข้าสู่การเรียนเฉพาะสาขา จึงให้มีการเลือกเรียนในบางรายวิชาของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำ“รายวิชาเพิ่มเติมใหม่” บางรายวิชาที่น่าสนใจ หรือที่มีความยากในระดับสูงขึ้น เช่น แคลคูลัส ในคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ชั้นสูง สำหรับผู้เรียนกลุ่มสาระนี้ได้ดีเป็นพิเศษ นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถปรับรูปแบบการจัดหลักสูตร ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้ในบางกลุ่มสาระ เช่น ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ซึ่งยังจำเป็นต้องเรียนอยู่อาจจัดเป็นรายวิชาสั้นๆ หรือรายวิชาเดี่ยว หรือรวมกันในกลุ่มบูรณาการ เมื่อสถานศึกษาจัดการเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ระบุไว้แล้ว ก็อาจพัฒนาเป็นวิชาเลือกเฉพาะทางในระดับสูงขึ้น ได้เช่นเดียวกัน

การจัดเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์และโอกาสที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

จากเอกสารที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพึ่งเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2546 ซึ่งผ่านมาได้ 1 ปี ย่อมมีผลกระทบต่อครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการทำแผนการสอน ตลอดจนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อการปฏิรูปการศึกษาบรรลุถึงความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี จะมีสภาพและปัญหาการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและระดับชั้นของครูผู้สอนก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและนำมาเป็นตัวแปรที่สำคัญในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

สถานศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษามีผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการวัดและประเมินทั้งในระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ตลอดจนการประเมินภายนอก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียน แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน มีจุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือ มุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม การวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียน ผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และค้นหาข้อมูลเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้สะท้อนให้เห็นภาพสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะทราบระดับความก้าวหน้า ความสำเร็จของคน ครู ผู้สอนจะเข้าใจความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกลุ่มสามารถให้ระดับคะแนนหรือจัดกลุ่มผู้เรียน รวมทั้งประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนของตนเองได้ ขณะที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะได้ทราบระดับความสำเร็จของผู้เรียน

สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้เป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งนำผลการประเมินรายช่วงชั้นไปพิจารณาคัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย

การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และกลุ่ม

สาระการเรียนรู้อื่น ๆ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดต่อไป ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

การพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา

ในการปรับปรุงพัฒนา ลำลี รักสุทธิ (2544, หน้า 34-35) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การปรับปรุง พัฒนา คือทำให้ดีขึ้น สมบูรณ์ขึ้น ละเอียดลึกยิ่งขึ้น ปรับปรุงเพิ่มรายละเอียด เนื้อหา ปรับเสริมกิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาวิธีสอนให้หลากหลาย ทำสื่อการสอนเพิ่มเติม การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนสามารถทำได้ทันที โดยไม่ต้องขออนุญาต การที่จะพัฒนาหลักสูตรต้องรู้ความต้องการเน้นส่วนใด ทำอะไรตรงจุดไหน เพื่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับอำนาจประโยชน์ต่อนักเรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพ เศรษฐกิจ ตามเจตนารมณ์นั้นควรมีจุดเน้น 3 ประการด้วยกันคือ

1. เนื้อหาสาระ เป็นสิ่งที่จะต้องกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้ สภาพความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ สังคมกลุ่มชนของตนเองและท้องถิ่นให้ดีขึ้นได้ ที่สำคัญคือ ต้องมีส่วนร่วมส่งเสริมให้คนรักถิ่นฐาน ภูมิใจในภูมิปัญญาของตนเอง

2. กระบวนการเรียนการสอน เป็นเรื่องที่ต้องเน้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนออกไปเรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสและต้องกระทำจริงและมุ่งการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นสำคัญด้วย

3. ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เนื้อหาต้องมุ่งเน้นที่การใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาช่วยอย่างใกล้ชิด เช่น คำสอน สุภาษิตท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น ทรัพยากรมนุษย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโครงการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย

การพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องได้รับการพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สังคม และปัญญา สามารถพึ่งตนเองและร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาการเรียนการสอนต้องมีลักษณะกว้าง ขีดหยุ่น และมีความเป็นสากล มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต เนื้อหาเชื่อมโยงและต่อเนื่องกันทุกระดับ ทั้งระบบในโรงเรียน ระบบนอกโรงเรียน และการศึกษาลดข้อชีพ เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะให้ยึดหยุ่นและหลากหลายสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริงของชุมชน สังคมและการประกอบอาชีพในท้องถิ่น (อ่ำรุ่ง จันทวานิช และไพฑูริย์ แจ่มพงษ์, 2542, หน้า 8)

สำหรับ ประเวศ วะสี (2541, หน้า 61) กล่าวว่า การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ง่าย สนุกและพัฒนาคนได้ตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์ สามารถ

แก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสุขภาพไปพร้อมกัน

ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษานั้น จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัย เน้นกระบวนการที่สำคัญ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน
3. ด้านพัฒนาสื่อการเรียนรู้
4. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
5. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. ด้านการวัดประเมินผลผู้เรียน

ด้านการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรจะเน้นความต้องการของผู้เรียนและชุมชนโดยมีกระบวนการเนื้อหาที่ครอบคลุม เชื่อมโยง ต่อเนื่องกันทุกระดับ และประเภทการศึกษาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณธรรม จริยธรรม เน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และให้แต่ละท้องถิ่นที่กำหนดมาตรฐานการศึกษาในระดับที่เหมาะสมกับตนเองได้ สำหรับส่วนกลางจะจัดทำหลักสูตรแกนกลางและมาตรฐานการศึกษาของชาติ

สถานศึกษากำหนดลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยนำหลักสูตรกลางมาใช้ ตลอดจนสร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน และประเทศชาติให้มีแผนการเรียนที่หลากหลาย มาทำการเทียบโอนผลการเรียนตามความสนใจและเหมาะสม

1. จัดทำสาระของหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนและท้องถิ่น

- 1.1 จัดตั้งคณะทำงานพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.2 วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง
- 1.3 วิเคราะห์สภาพและความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- 1.4 จัดสาระการเรียนรู้

2. พัฒนาหลักสูตรและจัดแผนการเรียนที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อม ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

- 2.1 วิเคราะห์สภาพความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
- 2.2 จัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา

2.3 กำหนดแผนการเรียนที่หลากหลาย

3. บริหารการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนด

3.1 จัดปัจจัยที่เอื้อต่อหลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนการสอน เช่น เอกสารหลักสูตร แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

3.2 จัดระบบและกลไกการบริหาร กำกับ และติดตามการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา

3.3 ประเมินและรายงานผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีแนวโน้มจะดำเนินการให้มีลักษณะสำคัญ คือ ความยืดหยุ่น หลากหลายต่อเนื่องสัมพันธ์กับชีวิต มีความสมดุล เน้นความเป็นสากล มีมาตรฐาน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรไปใช้ด้วย เน้นการเรียนรู้โลกในอนาคตและการดำรงชีวิตในสังคม

สำหรับลักษณะสำคัญ การจัดการพัฒนาหลักสูตร หลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีแนวโน้มดังนี้

ลักษณะของหลักสูตร

1. เป็นหลักสูตรแกนกลาง สำหรับการจัดการศึกษาในระบบ 12 ปี ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ที่เริ่มหลังการศึกษาปฐมวัยหรือเมื่อเด็กอายุย่างเข้าปีที่ 7 จัดทำขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นำไปใช้

2. เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐาน ยึดผลการเรียนรู้เป็นหลัก (Outcome Based Curriculum) จำแนกสิ่งที่ต้องการ ให้เกิดในตัวผู้เรียนเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม มีการจัดทำมาตรฐานการเรียนรู้หลายระดับ เพื่อควบคุมคุณภาพของการจัดการศึกษา ได้แก่

2.1 มาตรฐานหลักสูตร (Curriculum Standard)

2.2 มาตรฐานกลุ่มวิชา (Subject Area Standard)

2.3 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Bencgmarks)

2.4 ผลการเรียนรู้ช่วงชั้น (Learning Outcomes)

3. จัดโครงสร้างหลักสูตรเป็นช่วงชั้น โดยยึดพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นหลัก แบ่งช่วงชั้นออกเป็น 4 ช่วง คือ ป.1-3, ป.4-6, ม.1-3 และ ม.4-6 โครงสร้างหลักสูตรกำหนดสาระการเรียนรู้ หน่วยกิต และคาบเวลาเรียนเป็นช่วงชั้นให้สถานศึกษานำไปจัดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียน

4. จัดสาระการเรียนรู้เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก ตามสัดส่วนที่กำหนดคือ

4.1 วิชาบังคับ ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้ที่เป็นแกนร่วม (Common Core Content) ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคน โดยสถานศึกษานำสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เป็นช่วงชั้น ไปจัดตามสภาพปัญหาของท้องถิ่นรวมทั้งจัดทำสาระที่เกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.2 วิชาเลือก ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้เฉพาะ (Specific Content) สำหรับผู้เรียนที่เลือกเรียนสายต่าง ๆ เช่น สายสามัญ สายอาชีพ สายนาฏศิลป์ สายพระปริยัติธรรม และสายอิสลาม เป็นต้น

5. จัดให้มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้ของวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม นอกจากนี้ยังกำหนดให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม และกิจกรรมเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อชีวิตและสังคม และกิจกรรมแนะแนว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังค่านิยมคุณธรรม ให้ผู้เรียนมีความเสียสละต่อสังคม รู้จักเข้าใจตนเองและมีแนวทางในการเรียนทั้งในขณะที่เรียนและในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต

6. จัดให้มีระบบการเทียบโอน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาในระบบ ส่วนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้กับหลักสูตรในระบบ

ภารกิจการพัฒนาหลักสูตร ภารกิจในการพัฒนาหลักสูตรแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษาแต่ละระดับมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ดังนี้ ระดับชาติ มีหน้าที่หลักในการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ปรัชญา แนวคิด
2. จุดหมาย
3. มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. โครงสร้างหลักสูตร
5. สาระหลัก
6. มาตรฐานกลุ่มวิชา
7. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น
8. ประกาศหลักสูตรก่อนใช้จริง 1 ปี
9. ร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำวิชาเป็นตัวอย่างให้สถานศึกษานำไปใช้ในช่วง 3

ปีแรก

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้หลักสูตรนำไปใช้ได้อย่างเกิดผล โดยมีภารกิจดังนี้

1. ให้มีหน่วยพัฒนาหลักสูตรในเขตพื้นที่
2. ส่งเสริมสนับสนุน กำกับดูแล การจัดการศึกษาของสถานศึกษา
3. เปรียบบุคลากรด้านการพัฒนาหลักสูตรเพื่อช่วยสถานศึกษาให้ไปสู่การจัดการเรียนรู้

ที่เหมาะสมกับสภาพของตนเอง

4. นิเทศ ให้คำแนะนำแก่สถานศึกษา

ระดับสถานศึกษา ต้องดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลที่ตัวผู้เรียน โดยต้องมีการกิจ ดังนี้

1. ร่วมกับชุมชนในการจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่น และภูมิ

ปัญญา

2. พัฒนาการเรียนการสอนให้นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน
3. จัดวิชาเป็นรายปีและรายภาคตามขอบข่ายเนื้อหา มาตรฐาน สัปดาห์เวลา หน่วยกิต

ที่ส่วนกลางกำหนด

สำหรับแนวคิด รายละเอียดในส่วนของหลักสูตร จุดหมาย และข้อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้จบหลักสูตรมีดังนี้

หลักการ

1. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์
2. มีความสมดุล
3. มีความยืดหยุ่น
4. ทุกส่วนในสังคมมีส่วนร่วม
5. มีการถ่ายโอนการเรียนรู้และประสบการณ์
6. มีความสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลง
7. เสริมสร้างเอกภาพของชาติ

จุดหมาย

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
2. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสุนทรียภาพ
3. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา และมีวิสัยทัศน์
4. มีความรู้ ทักษะที่จำเป็น และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. รู้จักพึ่งตนเอง แสวงหาและใช้ความรู้ในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

6. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และพลเมืองดี

7. มีความพร้อมที่จะร่วมมืออย่างสร้างสรรค์

ข้อกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้จบหลักสูตร มีดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ศรัทธาและมุ่งมั่นความดี

2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ

3. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี

4. มีสุนทรียภาพ

5. เห็นคุณค่าในตนเองและพึ่งตนเอง

6. มีความคิด รู้จักใช้ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

7. มีทักษะการสื่อสาร

8. มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

9. มีความรู้และทักษะตามสาระการเรียนรู้

10. รักการเรียนรู้และรู้วิธีการเรียนรู้

11. มีทักษะจัดการและสามารถใช้และพัฒนาเทคโนโลยี

12. สามารถทำงาน รักการทำงาน และทำงานร่วมกับผู้อื่น

13. มีเจตคติที่ดี มีประสบการณ์และทักษะในงานอาชีพ

14. ภูมิใจในท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเป็นไทย

15. มีจิตสำนึกและปฏิบัติตามวิถีทางประชาธิปไตย

16. มีจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์ของส่วนรวม

17. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นแม่บทสำคัญที่เป็นแนวคิด ระบบโครงสร้างแนวทางในการพัฒนาผู้เรียน ที่จะช่วยให้ครูผู้จัดการเรียนรู้และผู้สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ใช้เป็นหลักในการวางแผนการดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตร คือการจัดระบบโครงสร้างของการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การปรับปรุงตำรา แบบเรียน คู่มือครู และสื่อการเรียนต่าง ๆ ตลอดจนการวัดและประเมินผล การใช้หลักสูตร การปรับปรุงแก้ไข และการให้การอบรมครูผู้ใช้หลักสูตร ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน รวมทั้งการบริหารและการบริการหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร

การศึกษาในระดับท้องถิ่น และระดับโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีส่วนอย่างมากในการพัฒนาหลักสูตรเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น หรือตามความต้องการของโรงเรียน เพราะผู้บริหารและครูเป็นผู้ใช้หลักสูตร ซึ่งจะทราบว่าหลักสูตรนั้น ๆ มีจุดเด่น จุดด้อยอะไรบ้าง ที่ควรปรับปรุง จึงเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ทันเหตุการณ์ สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียนให้มากที่สุด

ด้านกระบวนการเรียนการสอน

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นหลัก ส่งเสริมให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตามศักยภาพ ประเมินผลการเรียนจากการปฏิบัติจริง ปรับบทบาทของครูจากผู้ถ่ายทอดเป็นผู้ชี้แนะทางในการเรียน ให้ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การถ่ายทอดความรู้และใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี แหล่งความรู้ต่าง ๆ เพื่อการเรียนการสอน โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. จัดกระบวนการเรียนการสอน ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริง (Authentic Learning) มีวิธีการเรียนรู้และมีทักษะแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง
 - 1.1 ศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล
 - 1.2 คิดค้นและใช้นวัตกรรมในการสอนที่หลากหลาย และเหมาะสม เช่น การเรียนรู้จากโครงงาน เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการเรียนรู้แบบเป็นหัวเรื่อง (Story Line) เป็นต้น
 - 1.3 ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
 - 1.4 ผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมและทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
2. จัดทำสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง และสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด ความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
 - 2.1 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้เรียน ด้านความสนใจ ความถนัดและความต้องการของผู้เรียน
 - 2.2 จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เกี่ยวกับสภาพความต้องการ
 - 2.3 วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง
 - 2.4 จัดทำเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน
3. จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.1 จัดแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เช่น มุมหนังสือ ห้องสมุด อุทยานการศึกษา เป็นต้น

3.2 จัดเครือข่ายการเรียนรู้

4. ให้บุคลากรองค์กร และสถาบันในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

4.1 จัดทำทะเบียนปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งวิทยากร และสถานประกอบการ

4.2 ประสานความร่วมมือ สร้างความเข้าใจระหว่างสถานศึกษา และแหล่งความรู้ต่าง ๆ

4.3 นำปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งวิทยากรและสถานประกอบการช่วยจัดการเรียนการสอน

5. การจัดแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

5.1 รวบรวมแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

5.2 แนะนำแนวทางการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้

5.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งการเรียนรู้

6. มีระบบนิเทศการเรียนการสอนภายใน

6.1 จัดระบบการนิเทศติดตามและประเมินภายใน

6.2 จัดทีมนิเทศภายใน

6.3 นำผลการนิเทศติดตามและประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

7. ประชาสัมพันธ์รูปแบบการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.1 สร้างความเข้าใจแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย

7.2 จัดแสดงผลงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน

7.3 เผยแพร่แลกเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดความรู้อย่างแท้จริง ให้ความสำคัญทางความคิด มีความสามารถในการแสวงหาและสร้างความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรมสอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้นมีหลายวิธี ตามที่การเรียนการสอน เพื่อการเรียนรู้ที่แท้จริงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา กล่าวได้ว่า จุดเน้นสำคัญของการจัดการเรียนการสอนคือ การให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้คิดลงมือปฏิบัติ และแสวงหาความรู้ การจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนต่าง ๆ ต้องจัดให้มีองค์ประกอบการเรียนทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ การรับรู้ การบูรณาการความรู้และการประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวิธีการสอนที่เลือกใช้ การมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมในการประชุม การมีส่วนร่วมในการออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กระจ่าง รวมทั้งการมีส่วนร่วมออกเสียงสนับสนุน หรือคัดค้านด้านปัญหา การเข้ามามีส่วนร่วมอาจมาจากความสนใจเป็นรายบุคคล การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว การเข้าร่วมในฐานะกรรมการหรือเข้าร่วมให้คำปรึกษา ช่วยเหลือด้านวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเข้าร่วมเพื่อพิทักษ์สิทธิ หรือการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนการตรวจสอบในการบริหารจัดการของหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ด้านการพัฒนาสื่อการเรียนรู้

กรมวิชาการ (2544, หน้า 23) ได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อ ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียน ผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียน ควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2545 ค, หน้า 6) สื่อเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความรู้ความเข้าใจ เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทางการคิด ได้แก่ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีมากมายหลายรูปแบบซึ่งสื่อจะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีความหลากหลาย ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนคิดถาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่อง

ตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานควรดำเนินการดังนี้

1. จัดทำและจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
2. ศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
3. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน
4. ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมหลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
5. ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเอง และที่เลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ
6. จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้า แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้
7. จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาท้องถิ่น ชุมชนและสังคมอื่น
8. จัดให้มีการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

การจัดหา เลือกใช้ ทำและพัฒนาสื่อ สื่อการสอนและอุปกรณ์การสอนเป็นส่วนประกอบของหลักสูตรมีบทบาทสำคัญคือ เป็นเครื่องมือของครูที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรได้รวดเร็วและชัดเจนขึ้น สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิด ครูสามารถเลือกมาใช้ในการสอนแต่ละครั้งได้ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร แต่การใช้สื่อและอุปกรณ์ การสอนจำเป็นจะต้องพิจารณาให้รอบคอบว่าการใช้สื่อและอุปกรณ์เหล่านั้นคุ้มค่าและเวลาที่จะเสียไปหรือไม่เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันเด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมจนเกิดความรู้และความคิดได้เองโดยไม่ต้องสอนมากมายผิดกับเมื่อ 20-30 ปี ที่ผ่านมา เพราะในสมัยนั้นเทคโนโลยีต่าง ๆ ยังไม่เจริญ การจะนำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นของแปลกใหม่มาสอนต้องถ่ายทอดกันหลายระยะ จนทำให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไป ผิดกับสมัยนี้ ดังนั้นการเอาสื่อและอุปกรณ์บางอย่างมาใช้ในห้องเรียนอาจไม่ช่วยให้นักเรียนได้ประโยชน์ขึ้นมาเลย เช่น การนำภาพสัตว์บางชนิดให้นักเรียนดู เป็นสิ่งที่ไม่สื่อความหมายและความเข้าใจ เพราะนักเรียนเคยเห็นสัตว์

เหล่านั้นด้วยตาของตัวเองแล้ว จากของจริงหรือ จากโทรทัศน์ซึ่งนักเรียนดูอยู่ทุกวัน ในการบริหารหลักสูตรนั้น การใช้วัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญความแตกต่างของการใช้วัสดุอุปกรณ์มีปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน จากห้องเรียนแต่ละห้องเรียน บางห้องเรียนไม่มีอะไรเลย นอกจากหนังสือที่ครูใช้อยู่เล่มเดียว บางห้องก็เต็มไปด้วยวัสดุอุปกรณ์มากมายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดการบริหารหลักสูตร แต่อย่างไรก็ตาม การใช้วัสดุอุปกรณ์ควรจะเน้นมาตรการ 3 ประการคือ ประการแรกเพื่อเร่งรัดความรู้สึก ประการที่สองเป็นสื่อให้เกิดการเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ ประการที่สามเป็นแหล่งที่จะหาวัสดุอุปกรณ์นั้น ๆ ได้ง่าย

คุณสมบัติของสื่อและอุปกรณ์ช่วยสอน การเลือกสื่อหรืออุปกรณ์ช่วยสอนควรพิจารณาคุณสมบัติที่จำเป็น 5 ประการดังนี้

1. ช่วยการรับรู้ชัดเจนขึ้น
2. ช่วยให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น
3. ช่วยให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ดีขึ้น
4. ช่วยเสริมสมรรถภาพการเรียนรู้ (เสริมแรง)
5. ช่วยให้งจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้นานขึ้น

หลักการและแนวคิดของสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมวิชาการ, 2545 ก, หน้า 4-5) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สื่อที่จะนำมาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรจะมีลักษณะดังนี้

1. เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งของผู้เรียนและผู้สอน
2. ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำ หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง รวมทั้งนำสื่อที่มีอยู่รอบตัว มาใช้ในการเรียนรู้
3. รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดเวลา

ด้านการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาทุกประเภท ทุกสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น โดยเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันกันผลิตอย่างเสรีและเป็นธรรม และส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามี

และใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพในกระบวนการเรียนการสอน ผู้ผลิตอาจเป็นได้ทั้งหน่วยงานกลางและหน่วยงานภาครัฐ เขตพื้นที่เขตการศึกษา สถานศึกษาและเอกชนทั้งที่เป็นบริษัท สำนักพิมพ์ และบุคคลทั่วไปผู้ผลิตสามารถผลิตสื่อฯ ได้ทุกประเภท ทุกสาระการเรียนรู้ และทุกช่วงชั้น สื่อที่ผลิตควรเป็นช่วงชั้น โดยใช้เกณฑ์คุณภาพสื่อฯ ที่หน่วยงานกลางกำหนดเป็นแนวทางในการผลิต สำหรับสื่อฯ ที่ครูผู้สอนผลิตขึ้นเพื่อใช้ในสถานศึกษาของตน ไม่ต้องส่งให้หน่วยงานกลาง เขตพื้นที่ประเมินการใช้สื่อฯ ที่ครูผู้สอนผลิตขึ้นใช้เองให้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

ด้านการเลือกใช้สื่อฯ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดแนวปฏิบัติไว้ดังนี้

การเลือกสื่อฯ ถ้าเป็นสื่อประเภทหนังสือเรียน คู่มือครูและชุดการเรียนการสอน ให้สถานศึกษาเลือกใช้จากบัญชีรายชื่อสื่อฯ ที่ผ่านการประเมินคุณภาพและราคาจากหน่วยงานกลาง เขตพื้นที่แล้ว ส่วนสื่อฯ ประเภทอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการประเมินคุณภาพและราคาจำหน่ายจากหน่วยงานที่รับผิดชอบให้สถานศึกษาเลือกใช้ได้ โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

การใช้สื่อฯ สื่อประเภทหนังสือเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษ สถานศึกษาสามารถกำหนดให้ผู้เรียนมีไว้ใช้ประจำตัวได้ ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ไม่ควรกำหนดให้ผู้เรียนมีหนังสือเรียนไว้ใช้ประจำตัว แต่สถานศึกษาควรจัดหาไว้บริการครูและนักเรียนในห้องเรียน ห้องสมุด ศูนย์สื่อ

สรุป การจัดหา เลือกใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ จะเห็นได้ว่าปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียนหรือในโรงเรียน ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลาย สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ สื่อที่นำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเรียกว่าสื่อการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีอยู่รอบตัวไม่ว่าจะเป็นวัสดุ ของจริง บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดเห็นก็ตาม ถือเป็นสื่อการเรียนรู้ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้น ๆ หรือนำสิ่งนั้น ๆ เข้ามาสู่การเรียนรู้ของเราหรือไม่ ฉะนั้น สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาจึงไม่จำกัดอยู่เพียงเฉพาะหนังสือเรียนเท่านั้น ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ได้จากสื่อทุกประเภท อย่างไรก็ตามสื่อที่จะนำมาใช้จัดการเรียนรู้ควรมีความสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กรมวิชาการ (2545 ก, หน้า 2-6) ได้ให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัด กิจกรรมไว้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถของ

ตนเอง ตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรม นักเรียน

ลักษณะของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. เป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้ผู้เรียนค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เสริมสร้างทักษะชีวิต ภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงทฤษฎี และการสร้างสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ทั้งด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ ตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งมุ่งจัดระเบียบวินัย หน้าที่ความรับผิดชอบ และบำเพ็ญประโยชน์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งเป็นรายบุคคลและกลุ่ม เพื่อเตรียมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคมไทยและสังคมโลก

เป้าหมายการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียน

1. ได้รับประสบการณ์หลากหลาย เกิดความรู้ ความชำนาญด้านวิชาการและวิชาชีพ
2. ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเอง เห็นช่องทางการสร้างงานอาชีพ
3. เห็นคุณค่าองค์ความรู้ นำไปพัฒนาตนเอง และประกอบสัมมาชีพ
4. พัฒนาบุคลิกภาพ เจตคติ ค่านิยมที่ดีในการดำเนินชีวิต สร้างเสริมศีลธรรม จริยธรรม
5. มีจิตสำนึกในด้านระเบียบ วินัย หน้าที่ ความรับผิดชอบและทำประโยชน์ต่อสังคม

และประเทศชาติ

หลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. กำหนดวัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย ภาวะทางจิต ความสนใจ ความถนัดและความสามารถ
3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริงให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้

ตลอดชีวิต

4. ใช้กระบวนการกลุ่ม จัดประสบการณ์การเรียนรู้ฝึกคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์

จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์สัมพันธ์กับชีวิตจริงในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

5. จำนวนสมาชิกมีความเหมาะสมกับลักษณะกิจกรรม
6. มีการกำหนดเวลาจัดให้เหมาะสม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา
7. ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูเป็นที่ปรึกษา และคำนึงถึงความ

ปลอดภัย

8. ชีตหลักการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา บ้าน วัด ชุมชน
9. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายสอดคล้องกับ

กิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. เกื้อกูล ส่งเสริม สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยจัดเป็นโครงการ โครงการที่เป็นไปในลักษณะการบูรณาการองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับจากสาระการเรียนรู้กลุ่มต่าง ๆ เช่น โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการรักษ์วัฒนธรรมไทย
2. สนองความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ความต้องการ ของผู้เรียน โดยจัดเป็นชมรมชุมนุม เช่น กีฬา พัฒนาบุคลิกภาพ ขับร้อง รุ้ทันเอดส์ คณิตฯ ทักษะศิลป์ นาฏศิลป์ งานประดิษฐ์ งานโฆษณา งานเกษตร งานแนะแนว ฯลฯ
3. ปลุกฝังและสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม โดยจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มเพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ รักษาดินแดนเพื่อช่วยเหลือ สภานักเรียน กิจกรรมส่งเสริมการทำดี ฯลฯ
4. ให้บริการด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม โดยจัดเป็นกิจกรรมฝึกการทำงานและให้บริการ เช่น แนะแนวและให้คำปรึกษา สหกรณ์ร้านค้า ห้องพยาบาล ห้องสมุด คอมพิวเตอร์ อาหารกลางวัน ฯลฯ

การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1. ประชุมชี้แจงคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจ
 2. สำรวจข้อมูลความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ปัญหา และความต้องการของผู้เรียน ตลอดจนศึกษาวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
 3. วางแผนร่วมกัน จัดทำแผนงาน โครงการ
 4. ปฏิบัติกิจกรรมการแผนงาน โครงการที่กำหนด
 5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน
 6. สรุป รายงานผลการปฏิบัติงาน
- การประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
1. ประเมินตามกิจกรรมที่สถานศึกษากำหนด

2. ประเมินการผ่านกิจกรรมควรคำนึงถึง
 - 2.1 เวลาการเข้าร่วมกิจกรรม
 - 2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
 - 2.3 การบรรลุจุดประสงค์ของกิจกรรม
3. ประเมินด้วยวิธีการหลากหลายตามสภาพจริง และตามบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. ครูที่ปรึกษากิจกรรม ดูแลให้เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ รายงานเวลาและพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรม ศึกษา ติดตามผู้เรียนกรณีไม่เข้าร่วมกิจกรรม บันทึกเป็นหลักฐาน การติดตามและประเมินผลผู้เรียน
5. ผู้เรียน ปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ มีหลักฐาน/ ผลการเข้าร่วมกิจกรรมไม่เกิดคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ให้ปฏิบัติเพิ่มขึ้น ประเมินตนเองและเพื่อนร่วมกิจกรรม
6. ผู้ปกครอง ร่วมมือในการติดตามพัฒนาการ บันทึกความเห็นสรุปพัฒนาการ สรุป กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เพื่อการค้นพบศักยภาพของคนในการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและมุ่งเน้นด้านระเบียบวินัย หน้าที่ความรับผิดชอบ และการบำเพ็ญประโยชน์ให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเป็น ผู้ปฏิบัติจริง โดยการศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน การทำงานเป็นกลุ่ม และประเมินผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตามลักษณะความพร้อม ความต้องการ และความ เป็นไปได้ในการปฏิบัติตามคุณลักษณะของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นกิจกรรมที่เกื้อกูลต่อการ เรียนรู้ใน 8 กลุ่มสาระ ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถและความถนัดของตนเอง อันจะนำไปสู่ การพัฒนาเด็กตามศักยภาพ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรม นักเรียนซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้หลายรูปแบบ โดยอาจจัดแยกหรือบูรณา การไว้ด้วยกันก็ได้

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติเพื่อการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 1-2) ได้ให้ความสำคัญของการวิจัยใน วิถีชีวิต ว่าเพื่อให้มนุษย์ทุกคนเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหา และเพื่อสร้างสิ่งใหม่ จึงจะมีชีวิตอยู่รอดได้ นั้น การวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงมีความจำเป็น อย่างยิ่งที่จะให้วัฒนธรรมวิจัยเป็นวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน โดยยึดหลักที่ว่างานวิจัยที่มีคุณภาพ เป็นผลมาจากกระบวนการที่น่าเชื่อถือได้ การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นภารกิจของทุกคน

ผู้เรียน ทำวิจัยเพื่อการเรียนรู้ ผู้สอน ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการสอน ผู้พัฒนา ทำวิจัยสถาบันหรือการวิจัยเชิงประเมินเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา ในการที่จะให้ทุกคนใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ และการทำงาน ของงาน ต้องปรับแนวคิดของผู้นั้น ให้เห็นว่าการวิจัยเป็นเรื่องง่าย ความหมายของการวิจัยมีความชัดเจน กระบวนการวิจัยมีขั้นตอนง่ายและชัดเจน และสามารถใช้ในการวิจัยได้ หลากหลายวิธี ไม่จำเป็นต้องเน้นวิธีการใดวิธีการหนึ่งเท่านั้น การจะเลือกวิจัยโดยวิธีใด ควรคำนึงถึงว่าวิธีนั้นสามารถตอบปัญหาวิจัยที่กำหนดไว้แล้วได้หรือไม่ ครู ผู้สอนวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ คือที่มองเห็นปัญหา ระบุหรือรู้ปัญหาได้ มีการวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูลบันทึกข้อมูล และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบมีหลักฐานการแสดงผลการได้มาซึ่งข้อค้นพบและมีหลักการความเป็นเหตุเป็นผลอธิบายถึงข้อค้นพบนั้น ๆ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่จัดโดยครู จะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อครูปรับบทบาทเป็นครูกวิจัยทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนจะเป็นสาระที่ควรทำการวิจัยได้ทั้งสิ้น โดยมีหลักการสำคัญว่าจัดทำวิจัยเพื่อแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในขณะที่ยังเรียนการสอนดำเนินการอยู่และจัดทำได้ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา

สุวิมล ว่องวาณิช (2543, หน้า 336) ได้กล่าวว่า ลักษณะของการวิจัยที่จัดทำโดยผู้สอน เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ดังนั้นวิธีวิจัยและการเรียนการสอนจะมีการต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลงานวิจัยต้องสะท้อนกลับเป็นการทำงานของครูผู้สอนในการปรับปรุงงานที่ดำเนินการอยู่ โดยขั้นตอนการทำงานตามวงจร PAOR มีวงจรการดำเนินงานดังนี้

P - Plan การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข

A - Action การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

O - Observe การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน

R - Reflect การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข

การวิจัยในชั้นเรียน (Action Research) (บัญชา อึ้งสกุล, 2544, หน้า 47) กล่าวว่า วิจัยปฏิบัติการที่มุ่งแก้ปัญหาที่เป็นปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นครั้ง ๆ ไป เป็นการวิจัยปัญหาของเด็กในชั้นเรียน ของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนเฉพาะชั้น และเชื่อมั่นได้ว่าการวิจัยจะเป็นตัวจักรที่สำคัญที่ช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเช่นเดียวกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาทั่วโลก โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือการวิจัยเพื่อการสร้างและพัฒนางาน พัฒนาคนและพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา และองค์ความรู้ใน

ศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเนื้อหาสาระกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตต่อไป

สรุปได้ว่า การวิจัยเป็นกระบวนการสร้างความรู้เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสามารถแก้ไขปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ จึงควรสร้างวัฒนธรรมวิจัยให้เป็นวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล ได้โดยนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างกระบวนการเรียนรู้ มีขั้นตอนการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา พัฒนา การดำเนินการแก้ปัญหา/พัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหาและพัฒนา และการรายงานผลการจัดการเรียนรู้และการนำผลการวิจัยไปใช้ เป้าหมายสุดท้ายของการดำเนินการวิจัยก็เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอันหมายถึงคนไทยทุกคนเป็นผู้ใช้การวิจัยเป็นกระบวนการหนึ่งของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านการวัดประเมินผลผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งระดับชั้นเรียน และระดับสถานศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม กับผู้สอนและบุคลากรต่าง ๆ ของสถานศึกษาในการดำเนินการอย่างกว้างขวางทุกขั้นตอน และเพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาเป็นไปตามระบบและแผนงานการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา สถานศึกษาควรกำหนดบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ขึ้นรับผิดชอบอย่างชัดเจนและมีการมอบหมายอย่างเป็นกิจลักษณะ เพื่อให้เป็นที่แน่ใจ ได้ว่า การกิจต่าง ๆ จะมีผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน ดังตารางที่ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ข, หน้า 37-39)

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการประเมินผลการเรียน

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานประเมินผลการเรียน
1. คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน	1.1 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อหลักสูตรสถานศึกษาและผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี รายภาค ของแต่ละวิชา 1.2 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม 1.3 อนุมัติและให้ความเห็นชอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานประเมินผลการเรียน
	สถานศึกษา เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
	1.4 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา เกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
	1.5 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการประเมินความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน
	1.6 อนุมัติและให้ความเห็นชอบต่อกระบวนการวิธีการซ่อมเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีผลการประเมินสาระการเรียนรู้รายปี กิจกรรมและผลการเรียนอื่น ๆ ไม่น่าพึงพอใจ
	1.7 อนุมัติและให้ความเห็นชอบระเบียบประเมินผลต่าง ๆ ของสถานศึกษา
	1.8 กำกับติดตามการดำเนินการเรียนการสอนตามสาระการเรียนรู้การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
	1.9 กำกับติดตาม การประเมินผล และการตัดสินผลการเรียน
2. คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา	2.1 กำหนดสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี รายภาค ของรายวิชาต่าง ๆ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดทำรายวิชาพร้อมเกณฑ์การประเมิน
	2.2 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา จุดประสงค์กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
	2.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
	2.4 กำหนดมาตรฐานการอ่าน คิด วิเคราะห์ และการเขียน พร้อมเกณฑ์การประเมินและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีผลการประเมินไม่น่าพึงพอใจ
	2.5 กำหนดวิธีการเทียบโอนผลการเรียน จำนวนรายวิชาเพื่อการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานประเมินผลการเรียน เทียบโอนผลการเรียน
3. คณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้ (กลุ่มวิชา) และ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	2.6 กำหนดระเบียบประเมินผลต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3.1 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพร้อมแนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3.2 สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวัดประเมินผลและตัดสินตามแนวทางที่กำหนดไว้ 3.3 พิจารณาให้ความเห็นชอบผลการวัดและประเมินผลการเรียน สาระการเรียนรู้รายปี และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
4. คณะกรรมการพัฒนาและ ประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของสถานศึกษา	4.1 กำหนดแนวทางการพัฒนา แนวทางการประเมิน เกณฑ์การประเมินและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 4.2 พิจารณาตัดสินการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ปลายปี ปลายภาคและการผ่านช่วงชั้นของผู้เรียน 4.3 จัดระบบการปรับปรุงแก้ไขคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีการอันเหมาะสมและส่งต่อข้อวินิจฉัยเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
5. คณะกรรมการดำเนินการ ประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน	5.1 กำหนดแนวทางในการพัฒนาและการประเมินความสามารถอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน 5.2 ดำเนินการพัฒนาและประเมินความสามารถการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน 5.3 ตัดสินผลการพัฒนาความสามารถการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียนของผู้เรียนรายปี/รายภาคและการผ่านช่วงชั้น
6. คณะกรรมการเทียบโอน ผลการเรียน	6.1 จัดทำสาระ เครื่องมือ และวิธีการเทียบโอนผลการเรียนของรายวิชาและกลุ่มสาระการเรียนรู้ 6.2 ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนที่ร้องขอ 6.3 ประมวลผลและตัดสินผลการเทียบโอน

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ผู้ปฏิบัติ	บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานประเมินผลการเรียน
	6.4 นำเสนอผลการเทียบโอนต่อคณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และเสนอผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน
7. ผู้บริหารสถานศึกษา	7.1 เป็นเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7.2 เป็นประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา 7.3 อนุมัติผลการประเมินผลการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ รายปี รายภาค และตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้น 7.4 ให้คำแนะนำข้อปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานแก่นักศึกษาในสถานศึกษา 7.5 กำกับ ติดตามให้การดำเนินงานประเมินผลการเรียนบรรลุเป้าหมาย
8. ครูผู้สอน	8.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่รับผิดชอบให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและปฏิทินการปฏิบัติงาน ส่งให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตรวจสอบก่อนปิดภาคเรียน 8.2 ทำการวัดและประเมินผลระหว่างเรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง 8.3 ประเมินตัดสินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในรายวิชาที่สอนหรือกิจกรรมที่รับผิดชอบ เมื่อสิ้นสุดการเรียนรายปีหรือรายภาค ส่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมทุกภาคเรียน

การวัดและประเมินผล ระบบบริหารงานวัดผลในสถานศึกษาดำเนินการตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ก็คือ การจัดทำแนวปฏิบัติของสถานศึกษาเองให้ชัดเจนเหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา และสอดคล้องกับข้อกำหนดในหลักสูตร ที่กำหนดให้

การประเมิน ผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่สัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกัน กับกระบวนการการเรียนการสอน โดยมีการกำหนดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ประเภท คือ

1. การประเมินผลตามสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
4. การประเมินความสามารถการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน
5. การประเมินระดับชาติ

ทั้งนี้มีความตระหนักในการจัดการประเมินผลของสถานศึกษาดังนี้คือ

1. การกำหนดผู้รับผิดชอบ
2. การกำหนดแนวปฏิบัติให้ชัดเจน
3. การควบคุมคุณภาพการประเมิน

การตัดสินใจจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับและจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งใช้เวลา 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วงคือ จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถือว่าจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การตัดสินใจจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ

ฝ่ายทะเบียนของสถานศึกษารวบรวมผลการตัดสินใจตามเกณฑ์การจบการศึกษาภาคบังคับ ในช่วงชั้นของผู้เรียนแต่ละคน แล้วสรุปผลตามเกณฑ์การจบการศึกษาภาคบังคับ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบ และนำเสนอหัวหน้าสถานศึกษา พิจารณาอนุมัติผลการจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ

การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินใจผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในกรณีที่ผู้เรียนขาดคุณสมบัติการจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับให้ฝ่ายทะเบียนและผู้เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษาทราบ และพิจารณาดำเนินการจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินผลจนผู้เรียนมีคุณสมบัติครบถ้วน เมื่อสถานศึกษาดำเนินการตัดสินผลการจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับแล้ว ให้แจ้งผลการตัดสินให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทราบ

การตัดสินการจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน

ฝ่ายทะเบียนของสถานศึกษารวบรวมผลการตัดสินตามเกณฑ์การจัดการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ในช่วงชั้นที่ 4 ของนักเรียนแต่ละคน แล้วสรุปผลตามเกณฑ์การจบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน เพื่อนำเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ และนำเสนอหัวหน้าสถานศึกษาเพื่อพิจารณาอนุมัติผลการจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน

การกำหนดเกณฑ์การจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน

1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิต ครอบคลุมหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในกรณีที่นักเรียนขาดคุณสมบัติการจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ให้ฝ่ายทะเบียนและผู้เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลให้คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการของสถานศึกษาทราบ และพิจารณาดำเนินการจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริมและจัดให้มีการประเมินผล จนนักเรียนมีคุณสมบัติครบถ้วน เมื่อสถานศึกษาดำเนินการตัดสินผลการจบหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ให้แจ้งผลการตัดสินให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทราบ (กรมวิชาการ, 2545 ข, หน้า 8-9)

สรุปได้ว่าการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการตรวจสอบ ว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้และพฤติกรรม หรือคุณลักษณะตามหลักสูตรที่คาดหวังหรือไม่ ครูผู้สอนจะเป็นผู้วัดผลประเมินผลการเรียนรู้ และเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ อาทิ แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม รวมทั้งการจดบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น และประเมินผลเพื่อตรวจสอบพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของ

หลักสูตร เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนดไว้ และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผล การเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพ ความรู้ ความสามารถที่เป็นจริงของผู้เรียน ในขณะที่เดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผล การเรียนของสถานศึกษา จะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการตรวจสอบภายใน และการตรวจสอบภายนอกตามระบบการประกันคุณภาพ การศึกษาได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศ เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนตาม หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรงยังไม่มี แต่พอมองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบ้างและใกล้เคียง ดังนี้ สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ (2527) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันและปัญหาการเรียน การสอนของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบปัญหาด้าน ตัวครู ดังนี้

1. ครูผู้สอนขาดความพร้อมในการใช้หลักสูตร ส่วนหนึ่งไม่เข้าใจวิธีการสอน การจัด กิจกรรมการเรียนการสอน ครูบางคนไม่ถนัดการสอนบางกลุ่มประสบการณ์จึงไม่สามารถดัดแปลง หรือยืดหยุ่นกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม
2. ในการเตรียมการสอน ครูไม่ได้ศึกษาหลักสูตรแม่บทก่อนเพราะทำความเข้าใจยากจึง ไปศึกษาที่แผนการสอนและคู่มือครู เมื่อไม่เข้าใจบางตอนก็ไม่สามารถขอคำแนะนำจากผู้อื่นได้
3. ครูมีภารกิจด้านอื่น ๆ มากมาย มีชั่วโมงสอนมากจึงไม่สามารถเตรียมการสอนได้ครบ ทุกครั้งที่ทำการสอน
4. ครูยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นการพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียน สอน โดยยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางไม่ได้ให้นักเรียนฝึกในเรื่องการทำงานเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน
5. ครูขาดการเสริมแรงนักเรียนด้วยการชมเชย และให้กำลังใจ
6. ครูมีเจตคติว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนทำให้ยุ่งยาก เสียเวลาสอน เนื้อหาไม่ทัน ตามกำหนด
7. ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อจากวัสดุที่มีในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้
8. ครูขาดความรู้ความเข้าใจการวางแผนและการเตรียมการสอน

9. ภูษาคความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดประเมินผล

กรณีย์ เสงพานิช (2528) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษาตามการรับรู้ของตนเอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 8 ด้านวิชาการ ด้านเทคนิคการสอน ด้านคุณธรรม และด้านมนุษยสัมพันธ์ตามตัวแปร เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิต่างการศึกษา และสถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูประถมศึกษาประเมินพฤติกรรมการสอนของตนเองด้านวิชาการ และด้านเทคนิคการสอน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก และประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณลักษณะในการสอน และด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ในการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนด้านเทคนิคการสอน ด้านคุณธรรมและด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านเทคนิคการสอนแตกต่างกัน ส่วนครูที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนด้านวิชาการและเทคนิคการสอนแตกต่างกัน ตัวแปรอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน

สุทัศน์ แดงทอง (2528) ทำการศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษาในด้านการเตรียมการสอน วิธีสอนที่ครูใช้ การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศในห้องเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยนาท จำนวน 331 คน โดยจำแนกตาม วุฒิการศึกษา อายุ และความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัย พบว่า ครูมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษา และอายุต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนในด้านการเตรียมการสอน การใช้วิธีสอน การใช้อุปกรณ์การสอน การควบคุมชั้นและสร้างบรรยากาศในห้องเรียน และการวัดผลและการประเมินผลไม่แตกต่างกัน และครูที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรต่างกัน มีพฤติกรรมการสอนในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนแตกต่างกัน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ (2530) ศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูให้มีสมรรถภาพที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผลการศึกษาในระดับประถมศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสมรรถภาพครูประถมศึกษาจากการประเมินตนเองของครู ด้านความสามารถทั่วไป และการสอนเฉพาะกลุ่มประสบการณ์พบว่า อยู่ในระดับดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการประเมินคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก ยกเว้น การสอนแบบสืบเสาะ การทำสังคมมิติ การจัดระบบข้อมูล การตีความหมายข้อมูลชุมชน การวางแผนและดำเนินงาน โครงการ การสร้างเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสอนและเล่นดนตรีบางประเภท

การสอนศิลปศึกษา การสร้างและออกแบบใบสั่งงาน การออกแบบงานง่าย ๆ ส่วนการประเมินทักษะพบว่า ครูมีทักษะในระดับดีด้านการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาชุมชน

2. จากการสังเกตสภาพการจัดการเรียนการสอน พบว่า ครูใช้วิธีสอนบรรยายเป็นส่วนใหญ่ โดยส่วนรวมยังไม่น่าพอใจ ครูมีสมรรถภาพระดับต่ำในด้านการเตรียมการสอนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การสอนให้ครบขั้นตอนที่สำคัญ การจัดกลุ่มผู้เรียนและมีจุดมุ่งหมายชัดเจนในกลุ่มและใช้อุปกรณ์อย่างเหมาะสม

3. ด้านพฤติกรรมการสอนของครู โดยส่วนรวมอยู่ในระดับดี เรื่องที่ไม่น่าพอใจ คือ การใช้คำถามและการเสริมแรง

ประมุข ดันจำรูญ (2534) ศึกษาเรื่องคุณสมบัติของครูที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กรณีศึกษาในสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ควรมีการพัฒนาครูในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย ควรมีการพัฒนาครูในเรื่องความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรวิธีสอนและการประเมินผล
2. ด้านจิตพิสัย ควรพัฒนาครูในเรื่องความกระตือรือร้น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความตั้งใจสอน
3. ด้านทักษะพิสัย ควรพัฒนาครูในเรื่องทักษะการจัดการผลิตสื่อ และอุปกรณ์การสอน ทักษะการเก็บรักษาและนำไปใช้ตลอดจนการซ่อมบำรุง

สิปปนนท์ เกตุทัต (2539, หน้า 65 อ้างถึงใน สุนิสา วิทยานุกรม, 2545, หน้า 52) ได้ศึกษาเรื่องโฉมหน้าใหม่ของการศึกษาไทยควรเป็นอย่างไร ผลวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาไปสู่อนาคตของประเทศไทยไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับคามมีสติ การรู้เท่าทัน การพัฒนาความสามารถในการเป็นผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมโลก
2. กระบวนการเรียนรู้ควรสอนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. ครูมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพแต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐภาคเอกชน

4. ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้ระบบการศึกษาของไทยตามไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกจนเกิดภาวะวิกฤตทางคุณภาพ ต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันร่วมมือกันได้ในความเป็นไทย

5. ต้องมีการกระจายอำนาจให้ประชาชน ชุมชนและสถานศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยรัฐบาลให้เงินอุดหนุน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง กำหนดมาตรฐาน แต่ลดการควบคุมและผ่อนคลायกฎระเบียบต่าง ๆ

ลือชัย จันทร์โป (2534, หน้า 135-144) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานด้านวิชาการของครูประถมศึกษาโรงเรียนคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี พบว่า สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานด้านวิชาการรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานด้านวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ โดยรวมและทุกด้านคือ ด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและการพัฒนาบุคลากร และด้านการวัดและการประเมินผลผลการเรียน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จิรภัทร ไม้ทองดี (2540, บทคัดย่อ อ้างถึงใน สุนิสา วิทยานุรณ, 2545, หน้า 54) ได้ศึกษาลักษณะสภาพปัญหาการปฏิบัติงานในปัจจุบันและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา ตามแนวการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุทัยธานี กำแพงเพชร พิจิตร และนครสวรรค์ พบว่า ลักษณะสภาพการปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในด้าน โรงเรียน สถานศึกษา ด้านครู บุคลากรทางการศึกษาและด้านระบบบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัญหาการปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในด้านโรงเรียน ครูบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และด้านระบบบริหารอยู่ในระดับมาก ในส่วนของผลการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโรงเรียน และสถานศึกษา ด้านครู และด้านบุคลากรทางการศึกษา ด้านหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน และด้านระบบการบริหารการศึกษา ส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานในปัจจุบันผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

สุทธิพงษ์ ทรงศีล (2542) การศึกษาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของครูผู้สอน ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัยพบว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของครูผู้สอน ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนบ้านหนองเคียน พบว่าในแต่ละด้านครูผู้สอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสอนมากที่สุด

สุรกิจ กรณียกิจ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชาเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองศรีราชา มีความเห็นด้วยกับการปฏิรูปการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก

รายด้านพบว่า ผู้บริหารและครูมีความเห็นด้วย ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือด้านการปฏิรูปโรงเรียน และสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านปฏิรูปหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา และด้านความคาดหวังในความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา

งานวิจัยต่างประเทศ

อีเบล (Ebel, 1969, pp. 397-368) ได้กล่าวถึงผลการศึกษาวิจัยเมื่อปี ค.ศ. 1954 ของ เฮอริค (Heric) ที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการศึกษา อันเกี่ยวกับงานวิชาการใน โรงเรียน โดยใช้คำว่า “ศูนย์การเรียน” (Organization Center) แทนคำว่าประสบการณ์ทางการศึกษา (Education Experience) จึงสรุปความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานดังกล่าวไว้ว่า การจัดศูนย์การเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งการจัดเวลาและสถานที่สำหรับการศึกษา เพื่อช่วยให้เด็กบรรลุเป้าหมาย ตามความต้องการของหลักสูตร

แมททอกซ์ (Mattox, 1978, p. 6061 อ้างถึงใน ประจวบ บาลทิพย์, 2541, หน้า 44) ได้ศึกษาความต้องการในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า มีความต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานต่อไปนี้ อยู่ในระดับมาก คือ การปฏิบัติงานประเมินผล การปรับปรุงการสอน และการพัฒนาหลักสูตร

พอลโลซซี (Pollozzi, 1981, p. 1418 - A อ้างถึงใน จรัส ศรีประพันธ์, 2540, หน้า 73) ศึกษารูปแบบของชุมชนต่อการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของโรงเรียนท้องถิ่น ในรัฐ นิวเจอร์ซีย์ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า รูปแบบที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรขยายออกไปเป็น รูปแบบของชุมชนเมือง การจัดการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่นควรร่วมมือกันทั้งสองฝ่ายและ โรงเรียนไม่ควรติดอยู่กับนโยบายมากนัก ส่วนฝ่ายชุมชนควรเสนอนโยบายที่ตรงกับความสามารถ ของตนเองและสิ่งที่โรงเรียนควรคำนึงถึงคือ การรับผิดชอบกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและอยู่ใน วิทยาลัยที่เป็นไปได้ การปฏิบัติจะต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

อาร์เซโน (Arceneaux, 1994, p. 941 - A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานในห้องเรียน รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเส้นตรงตามลำดับชั้น (HLM: Hierarchical Linear Model) โดย ศึกษาห้องเรียนจำนวน 60 ห้อง 30 ห้องเรียนได้รับการยอมรับด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอีก 30 ห้องเรียนยังไม่เป็นที่ยอมรับ การศึกษาใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูรวม 6 ด้าน

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเวลาทำงาน
2. การจัดชั้นเรียน
3. วิธีการในการส่งเสริมความก้าวหน้าและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน
4. วิธีการเสนอเนื้อหาและเทคนิคการตั้งคำถาม

5. สิ่งแวดล้อมด้านสังคมและจิตวิทยาในห้องเรียน

6. ลักษณะกายภาพของห้องพบว่าพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิผลส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดห้องเรียนมีผลอย่างมากต่อการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เวลาเหมาะสมกับงานและรูปแบบของโรงเรียนก็ช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2543, หน้า 75-76) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า การปฏิรูปการศึกษาของเกาหลีใต้ มีความฉับไวต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งระดับโลกและสังคมเกาหลีเอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเกาหลีตระหนักดีถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยี การสื่อสารที่จะส่งผลกระทบต่อปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการ และความต้องการผลิตทางการศึกษา ประเด็นหลัก ที่นักการศึกษาเกาหลีเน้นย้ำคือความคิดอย่างเป็นระบบในการปฏิรูปการศึกษา โดยเริ่มจากการกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนเกาหลียุคใหม่ รวมทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเกาหลียุคใหม่และแผนการปฏิรูปอย่างเป็นขั้นตอน เช่นการสร้างประชาคมโรงเรียนดำเนินงานอย่างอิสระ โดยกล่าวว่า การจัดตั้งประชาคมโรงเรียนก็เพื่อให้เป็นหนทางที่จะนำไปสู่การมอบอิสรภาพสูงสุดในการจัดการดูแลดำเนินงานของโรงเรียนให้อยู่ในความรับผิดชอบของครู ผู้ปกครองและบรรดาผู้นำชุมชนในละแวกนั้น ๆ อิสรภาพทางการศึกษาเริ่มต้นที่แต่ละโรงเรียนมีอำนาจอย่างเต็มที่ เพื่อทำให้บริการทางการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคนั้น ๆ การปฏิรูปการศึกษาของเกาหลีได้กำหนดภาพอนาคตของระบบการศึกษาอย่างชัดเจนคือการศึกษาแผนใหม่จะต้องมีลักษณะ 6 ประการ คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ลักษณะที่หลากหลายสถานศึกษาทุกระดับมีอิสระในการดำเนินงานให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาคและเสรีภาพในการเลือกเรียน การบริการวิชาการเป็นการทำงานในเชิงประสาน เพื่อสร้างคุณภาพระหว่างองค์กรส่วนกลาง คือกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานระดับท้องถิ่น โดยส่วนกลางเป็นผู้กำหนดกรอบการดำเนินงาน เป้าประสงค์ และแนวทางของหลักสูตรอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ท้องถิ่นปรับให้เหมาะสมแก่ตนเอง หลักสูตรจะมีทั้งส่วนกลางและภูมิภาค

สุวัฒนา อุทัยรัตน์ และสร้อยสน สกลรักษ์ (2540, หน้า 3-7) ได้ทำการศึกษาการปฏิรูปการศึกษาของมาเลเซีย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ สามารถผลิตคนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเต็มรูปแบบ โดยมีหลักเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ปรับปรุงโอกาสของการศึกษาเพื่อเพิ่มปริมาณการเข้าศึกษาใน

ทุกระดับชั้น มีโครงการขยายสถานศึกษาในทุกระดับ มีการตรวจสอบและพัฒนาเนื้อหาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาฉบับ 1996 ที่จะทำให้การศึกษามีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น มีการจัดตั้งโรงเรียนแบบใหม่ที่เรียกว่าโรงเรียนปัญญาเลิศ (Smart School) ขึ้นในทุกรัฐ ให้เป็นโรงเรียนนำร่องที่ให้เกิดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา เป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่น ๆ ใช้เป็นแบบในการพัฒนา และเพื่อจัดให้นักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศ รัฐบาลวางแผนให้โรงเรียนปัญญาเลิศพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพเต็มรูปแบบ ภายในปี ค.ศ. 2020 การนำโรงเรียนปัญญาเลิศเข้ามาใช้มีผลทำให้กลุ่มบุคคล 4 กลุ่มเปลี่ยนแปลงบทบาทไปคือ กลุ่มบิดา มารดา ผู้ปกครอง จะมีความใกล้ชิดกับโรงเรียนและการเรียนของเด็ก ในความดูแลมากขึ้น กลุ่มครูจะเปลี่ยนจากผู้บรรยาย หรือผู้สอน เป็นผู้จัดการหรืออำนวยความสะดวกใน ห้องเรียน กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียนจะเปลี่ยนจากผู้ที่ทำงานกับกองเอกสาร ไปเป็นผู้ทำงานอย่างมี ประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนต้องเปลี่ยนจากผู้เรียนที่เรียนจากครู ไปเป็นผู้ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนจะเปลี่ยนจากเดิมที่มีครูเป็นศูนย์กลาง ไปเป็นนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย ถึงแม้ว่าจะตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันก็ตาม แต่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันไปตามโครงสร้างภายในประเทศ ประชากร เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและวัฒนธรรม อันเป็นผลให้ศักยภาพในการพัฒนาการศึกษาแตกต่างกันไป ในแถบเอเชีย ได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลี มาเลเซียและไทย ได้มีการปรับปรุงการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ เน้นการเสริมสร้างสังคมการเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถได้รับการศึกษาตลอดชีวิต ส่งเสริมการเรียนรู้ ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง ประเทศไทยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามาเป็นระยะ ๆ ทุกฝ่ายและทุกองค์การจะต้องเรียนรู้ร่วมกันแก้ปัญหา และจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น จึงต้องมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี ซึ่งสถานภาพของครูผู้สอนที่เกี่ยวกับขนาดโรงเรียน ประสบการณ์ทำงาน วุฒิ การศึกษา และสถานที่ตั้งของโรงเรียนเป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป